

**ГУМАННА ПЕДАГОГІКА У КОНТЕКСТІ
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ІДЕЇ ЯНУША КОРЧАКА
ПРО АБСОЛЮТНУ САМОЦІННІСТЬ ДИТИНИ**

**ДО 145-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПОЛЬСЬКОГО ЛІКАРЯ,
ПЕДАГОГА, ПИСЬМЕННИКА, ПУБЛІЦИСТА, ГРОМАДСЬКОГО ДІЯЧА**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Centrum Myśli Janusza Korczaka

Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu

Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки НАПН України

Інститут педагогіки НАПН України

Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Науково-дослідний центр педагогічного краєзнавства подвійного
підпорядкування (МОН та НАПН України)

Польський культурно-освітній центр УДПУ імені Павла Тичини

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти»

КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних
працівників Черкаської обласної ради»

ГУМАННА ПЕДАГОГІКА У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ: ІДЕЇ ЯНУША КОРЧАКА ПРО АБСОЛЮТНУ САМОЦІННІСТЬ ДИТИНИ

**до 145-річчя від дня народження польського лікаря, педагога,
письменника, публіциста, громадського діяча**

Матеріали

Всеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції з міжнародною участю
(м. Умань, 19 травня 2023 р.)

Електронне видання

Умань

2023

УДК 378(06)

Г94

Редакційна колегія:

Кравченко О. О., (голова ред. кол.), доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Бялик О. В., доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Коберник О. М., доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Ткачук Л. В., кандидат педагогічних наук, доцент Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Юрченко О. В., (відп. ред.), кандидат педагогічних наук, викладач Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Рецензенти:

Гавриленко Т. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної та початкової освіти Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка;

Попиченко С. С., кандидат педагогічних наук, доцент, в. о. декана факультету дошкільної та спеціальної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

*Рекомендовано до друку вченою радою
факультету соціальної та психологічної освіти
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини
(протокол № 13 від 25 травня 2023 р.)*

Г94 **Гуманна педагогіка у контексті євроінтеграції: ідеї Януша Корчака про абсолютну самоцінність дитини: до 145-річчя від дня народження польського лікаря, педагога, письменника, публіциста, громадського діяча [Електронний ресурс] :** електрон. вид.: зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф. з міжнар. участю (м. Умань, 19 трав. 2023 р.) / МОН України, Від. філос. освіти, заг. та дошкільної пед. НАПН України, *Ін-т пед. НАПН України [та ін.]* ; [редкол.: О. О. Кравченко (голов. ред.), О. В. Бялик, О. М. Коберник [та ін.] ; рец.: Т. Л. Гавриленко, С. С. Попиченко; О. В. Юрченко] (відп. ред.). – Умань : ЦП «Компринт», 2023. – 232 с.

Збірник містить матеріали виступів учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції «Гуманна педагогіка у контексті євроінтеграції: ідеї Януша Корчака про абсолютну самоцінність дитини» (19 травня 2023 р., м. Умань), в яких репрезентовано погляди сучасних дослідників на значущість ідей видатного польського педагога Януша Корчака та представлено практичну рефлексію його педагогічних надбань у просторі закладів середньої і вищої освіти України та країн ЄС.

УДК 378(06)

Матеріали подано в авторській редакції, за достовірність фактів, цитат, посилань на джерела та вживання назв документів, власних імен тощо відповідають автори публікацій.

ISBN 978-617-8269-62-3

Уманський державний
педагогічний університет
імені Павла Тичини, 2023

ЗМІСТ

НАПРЯМ ПЕРШИЙ

*ІСТОРИКО-БІОГРАФІЧНИЙ І ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИЙ
АСПЕКТИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ І ЖИТТЄТВОРЧОСТІ
ЯНУША КОРЧАКА***Березівська Лариса**

Януш Корчак в інформаційних ресурсах Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського: історико-джерелознавчий аспект 10

Карпенко Ореста

Педагогічна спадщина Януша Корчака у дослідженнях науковців України та Польщі 13

Левченко Наталія

Януш Корчак: історико-біографічний аспект 16

Матрос Ольга

Соціально-благодійна та публіцистична діяльність Януша Корчака в історії соціальної роботи 17

Моргай Лілія

Януш Корчак (1878–1942): біографічна довідка 23

Слюсаренко Ніна

Януш Корчак: віхи життєдіяльності і життєтворчості 26

Ткачук Мирослава

Порівняльні дослідження ідей Януша Корчака у контексті розвитку гуманістичної педагогіки 31

Чепіль Марія

Історико-біографічний аспект творчості Януша Корчака 35

Cybal-Michalska Agnieszka

Twórczość literacka świadectwem nieobojętności – o pedagogicznym «wycienianiu» dzieł Janusza Korczaka..... 38

Latour Dorota

Filmowe wizerunki Janusza Korczaka..... 41

Witkowski Rafał

Kwestia języka (polski i jidysz) w działalności Janusza Korczaka..... 42

НАПРЯМ ДРУГИЙ
ЯНУШ КОРЧАК І СУЧАСНІ УКРАЇНСЬКІ ТА
ЄВРОПЕЙСЬКІ ОСВІТНІ ЦІННОСТІ

Бойченко Валентина	
Ідея абсолютної самоцінності дитини у формуванні педагогічного мислення майбутніх учителів	44
Бурлаченко Єгор	
Права дитини: Януш Корчак і сучасність	47
Вітвіцький Вадим	
Досвід Януша Корчака у формуванні громадянської ідентичності здобувачів освіти в реаліях українського сьогодення	51
Дзюбенко Ірина	
Формування громадянськості: погляди Януша Корчака	54
Дічек Наталія	
Етика «Старого Лікаря», або життя як служіння дітям	57
Коберник Олександр	
Януш Корчак про виховання ціннісного ставлення до людей	62
Криворучко Інна	
Зв'язок ідей Януша Корчака з сучасними вітчизняними та європейськими духовними цінностями	65
Надім'янова Тетяна	
Дитяче щастя як цінність: погляди Януша Корчака на світ дитинства	67
Савченко Наталія	
Ідеї Януша Корчака у сучасному процесі освоєння культури та «профілактики відчуження»	72
Сотер Марія	
Формування ціннісних орієнтирів особистості у процесі вивчення іноземної мови (в контексті ідей Януша Корчака)	77
Співакова Інна	
Розвиток міжнародної співпраці навколо ідей та спадщини Януша Корчака	79

Юрченко Оксана, Юрченко Віталій

Проблематика діяльності шкіл національних меншин на зламі XIX–
XX століть

83

НАПРЯМ ТРЕТІЙ

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ ЯНУША КОРЧАКА В ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Кірдан Олена, Базик Юліана

Януш Корчак про майстерність вихователя 87

Костюкова Анна

Актуальність поглядів Януша Корчака при вивченні історії учнями в
новій українській школі 90

Мартинюк Вікторія

Педагогіка партнерства у виховному процесі 93

Нечерда Валерія

Роль педагогічних ідей Януша Корчака у формуванні успішної
особистості учня 97

Прищепа Світлана

Педагогічна спадщина Януша Корчака: вимоги до педагога 100

Ткачук Лариса

Януш Корчак про школу самореалізації та успіху 102

Турчина Ірина, Турчин Сергій

Ідеї Януша Корчака в контексті педагогіки партнерства нової
української школи 106

Чикалова Тетяна

Педагогічні ідеї Януша Корчака у світлі завдань Нової української
школи 109

Швед Ганна

Ідеї Януша Корчака в імплементації європейських виховних практик в
освітній процес закладів дошкільної освіти України 114

Юрченко Оксана

Взаємодія діалогу педагога та дитини у педагогічній спадщині
Я. Корчака 117

НАПРЯМ ЧЕТВЕРТИЙ
*РОЗВИТОК ГУМАНІСТИЧНИХ ІДЕЙ ЯНУША КОРЧАКА В
ЗАРУБІЖНІЙ ТА УКРАЇНСЬКІЙ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ДУМЦІ*

Бялик Оксана	
Проблема дитиноцентризму в сучасній школі	121
Гагарін Микола	
Потенціал виховних систем закладів освіти щодо формування особистості	125
Житнухіна Катерина	
Януш Корчак про вимоги до педагога-вихователя	127
Задорожня Олена	
Упровадження гуманістичних ідей Януша Корчака в закладах морської освіти	130
Зубко Ольга	
Актуалізація провідних педагогічних ідей Януша Корчака у контексті сучасного виховання (гендерний аспект)	133
Каплінський Василь, Дамзін Олександр	
Використання елементів театральної педагогіки в професійно-особистісному становленні майбутніх педагогів у ВДПУ ім. М. Коцюбинського	137
Кочубей Тетяна	
Педагогіка гуманізму Януша Корчака	141
Кравченко Оксана	
«10 заповідей Януша Корчака для батьків»: для прочитання батькам в умовах дистанційного освітнього процесу	144
Кудла Марія	
Педагогічні погляди Януша Корчака щодо проблем гуманістичного виховання особистості	148
Стельмащук Аліна	
Випередив епоху, в яку жив.....	152
Стеценко Надія	
Роль та значення гуманістичних ідей Януша Корчака у вихованні дітей .	155
Тітова Любов	
Гуманістичні ідеї у педагогічній спадщині Януша Корчака	159

НАПРЯМ П'ЯТИЙ
ЯНУША КОРЧАК ПРО ШЛЯХИ ПІЗНАННЯ ОСОБИСТОСТІ
ДИТИНИ

Гарбар Світлана	
Педагогічні погляди Януша Корчака щодо формування особистості дитини	161
Дереш Валентина	
Соціалізація дітей засобами журналістики: новаторський досвід Януша Корчака	164
Дудник Надія, Лепак Тарас	
Толерентність як складова професійної компетенції сучасного педагога	167
Стребна Ольга	
Сутність педагогічної спадщини Я. Корчака	171
Федорович Анна	
Педагогіка дитини Януша Корчака	174
Холтобіна Олександра	
Виховання дитини у спадщині Януша Корчака	177

НАПРЯМ ШОСТИЙ
ФУНДАМЕНТАЛЬНІ ПОТРЕБИ ДИТИНИ В СУЧАСНОМУ
СУСПІЛЬСТВІ

Голуб Вікторія	
Література для дітей і юнацтва як засіб проговорення та осмислення потреб сучасної дитини	180
Деордіца Христина	
Впровадження ідей Януша Корчака у діяльність малих шкіл «Kaizen» ...	183
Савченко Наталія	
Педагогічні погляди Януша Корчака щодо формування здорової особистості	186
Свйонтик Олександра, Шумик Наталія	
Оповідання В. Сухомлинського у вихованні моральності дітей старшого дошкільного віку	190
Суятинова Катерина	
Потреби дітей дошкільного віку	194
Ткаченко Ірина	
Базові принципи організації навчання, зорієнтованого на цілісний	

розвиток здобувачів освіти	198
----------------------------------	-----

НАПРЯМ СЬОМИЙ

ПСИХОЛОГІЯ В ПЕДАГОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ ТА ТВОРАХ Я. КОРЧАКА

Діхтяренко Світлана, Демчук Катерина	
Використання казкотерапії у роботі з тривожністю дітей молодшого шкільного віку	201
Ковтанюк Максим	
Взаємозв'язок між психологічними ідеями та педагогічною практикою на прикладі праць Я. Корчака	204
Коляда Наталія	
Дитинство як психолого-педагогічний та соціокультурний феномен	207
Шеленкова Наталія	
Дитиноцентризм у педагогічній спадщині Януша Корчака	211

НАПРЯМ ВОСЬМИЙ

ЯК ЛЮБИТИ ДІТЕЙ: СИСТЕМА РОБОТИ ЗІ ЗНЕДОЛЕНИМИ ДІТЬМИ ЯНУША КОРЧАКА І СУЧАСНІ РЕАБІЛІТАЦІЙНІ, РЕСОЦІАЛІЗАЦІЙНІ ПРАКТИКИ

Албул Ірина	
Підтримка знедолених війною дітей: соціально-педагогічні ідеї Януша Корчака	214
Коляда Тетяна	
Гуманістичні ідеї педагогічної спадщини Януша Корчака	217
Кузьменко Василь, Рідкоус Олеся	
Розвиток гуманістичних ідей Януша Корчака про ефективність діяльності вчителя в умовах воєнної агресії	220
Кушнір Валентина	
Опікунська педагогіка Януша Корчака в роботі з дітьми вимушених мігрантів	223
Московчук Ольга, Машенко Роман	
Діти і війна: згадаємо Януша Корчака	227
Підвальна Юлія	
Проблеми соціалізації дітей в педагогічній спадщині Януша Корчака...	231

їй впоратися з певними проблемними думками, невпевненістю у собі та своїх діях, позбутися страху перед новими знайомствами.

На нашу думку, завдяки терапії казкою можна допомогти формуванню особистості дитини, бо кожна людина має вміти висловити власну думку, навчається з дитинства слухати співрозмовника та підтримувати діалог не соромлячись.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Молицька М. Терапевтичні казки. Львів: Свічадо, 2009. 200 с.
2. Шик Л. А. Казкотерапія в роботі з дошкільниками. Харків: Основа, 2012. 240 с.
3. Яценко Т., Галушко Л., Євтушенко І., Манжара С. Пралогічність мислення психолога в контексті глибинно-корекційного пізнання. *Психологія і суспільство*. 2020. № 4. С.54–69.

Максим Ковтанюк

*викладач кафедри інформатики і інформаційно-комунікаційних технологій
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ПСИХОЛОГІЧНИМИ ІДЕЯМИ ТА ПЕДАГОГІЧНОЮ ПРАКТИКОЮ НА ПРИКЛАДІ ПРАЦЬ Я. КОРЧАКА

Педагогічна практика здавна переплітається з психологією. Розуміння того, як люди навчаються, їхньої мотивації та когнітивних процесів було фундаментальним аспектом теорії та практики освіти. Однією з найвпливовіших постатей у розвитку педагогічної практики та використанні психологічних ідей у навчанні й вихованні є Януш Корчак [4].

Януш Корчак був польсько-єврейським педагогом і письменником, який присвятив своє життя роботі з дітьми. Він народився у 1878 році і пережив одні

з найбурхливіших періодів європейської історії, включаючи дві світові війни та Голокост. Усе своє життя Корчак присвятив створенню освітніх практик, які були зосереджені навколо потреб та інтересів дитини.

Підхід Корчака до виховання ґрунтувався на психологічних принципах. Він вважав, що до дітей потрібно ставитися з повагою та гідністю, а також поважати їх індивідуальність. Він стверджував, що дітям слід дозволяти вільно висловлювати свої думки та почуття й надавати їм можливість розвивати власні ідеї та думки [3].

Однією з ключових психологічних ідей педагогічної спадщини Корчака є поняття емпатії. Він вважав, що вчителям необхідно намагатися зрозуміти своїх учнів, співпереживати їм, і що педагог повинен вміти поставити себе на місце дитини. Це означало, що вчителі мають бути в змозі зрозуміти емоції та погляди своїх учнів і реагувати на їхні потреби співчутливо та турботливо [2].

Корчак також вірив у важливість використання гри в процесі навчання. Він стверджував, що гра є природним способом для дітей вчитися та досліджувати навколишній світ, і що вона повинна бути одним з ключових елементів освітнього досвіду. Януш Корчак вважав, що дітям слід надати можливість вільно і творчо грати, а вчителі повинні сприяти цьому процесу, створюючи безпечне та сприятливе середовище.

Іншим психологічним поняттям, яке Корчак використовував у своїй педагогічній практиці, була ідея саморегуляції. Він вважав, що дітей слід вчити регулювати власну поведінку та емоції, і що це має бути важливою частиною процесу навчання. У цьому контексті вчителі повинні заохочувати дітей брати відповідальність за власні дії та розвивати самодисципліну і самоконтроль.

Педагогічні ідеї та практика Я. Корчака мали значний вплив на освітню сферу. Його погляди на емпатію, гру та саморегуляцію у процесі навчання та виховання все ще актуальні сьогодні та продовжують існувати у сучасній педагогічній практиці. Твори Корчака, включаючи його класичну книгу «Як любити дитину», залишаються популярними і сьогодні та продовжують

надихати педагогів у всьому світі. Його спадщина є нагадуванням про те, що освіта завжди має бути зосереджена навколо потреб та інтересів дитини, що психологічні принципи можуть бути використані для створення ефективного та комфортного середовища навчання, що сприятиме природньому розвитку учнів [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кушнір В. М. Провідні гуманістичні ідеї творчої спадщини Януша Корчака у контексті розвитку вітчизняної педагогічної думки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Київ, 2004. 22 с.
2. Рощук Л. Г. Виховання моральної культури майбутніх учителів початкової школи в процесі вивчення історії педагогіки (педагогічної діяльності Януша Корчака). *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: «Педагогічні науки». 2019. № 1. С. 227–231.
3. Рябоконт В. В. Януш Корчак: життя, подароване дітям. *Вісник гуманітарного наукового товариства: наукові праці*. Черкаси: ЧПБ імені Героїв Чорнобиля НУЦЗ України, 2020. № 20. С. 73–75.
4. Сейко Н. А., Серадська-Базюр Б. Януш Корчак в українських та польських дослідженнях кінця ХХ – 10-х рр. ХХІ століття. *Українська полоністика*. 2017. № 14. С. 124–134.

Наталія Коляда

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини,
головний науковий співробітник
відділу педагогічного джерелознавства та біографістики
Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського*